

*ЕФЕКТ. Набиране на телефонен номер.
Телефонен сигнал. Дава заето.
Набиране на телефонен номер.
Телефонен сигнал – свободно. Някой вдига слушалката.*

ИВАН. Васко, ти ли си?
ВАСКО. Аз съм.
ИВАН. Обаждаш се точно на уговорената минута.
ВАСКО. Сам ли си?...
ИВАН. Съвсем.
ВАСКО. Има ли опасност?
ИВАН. Говори спокойно.
ВАСКО. Сега е осем без пет. Точно в осем пред входа на оранжевата кооперация.
ИВАН. Какво трябва да взема?
ВАСКО. Както ти казах... Само електрическото фенерче.
ИВАН. Какво ще правим?
ВАСКО. Когато се видим... Иване, чувствуваш ли страх?
ИВАН. Никак.
ВАСКО. След пет минути пред входа на оранжевата кооперация!
Затваряне на телефон. Музика.

ДИКТОР: /заглавието и авторът на пиесата/
*ЕФЕКТ: улични шумове: коли, един клаксон, далечен трамвай, плач на дете,
глъч.*

ВАСКО. Къде си помъкнал тази тенджера?

ИВАН. Вътре е фенерчето.

ВАСКО. Все едно че носиш кисело мляко. Харесваш ми.

ИВАН. Ще ме вземеш ли и в други акции?

ВАСКО. Готово!... Слушай сега. Ще се вмъкнем в тавана на тази кооперация.

ИВАН. Това ли е всичко?

ВАСКО. Засега... Хайде!... Качвам се пръв. След две минути тръгваш,

ЕФЕКТ: Стъпки по стълбището. Стъпките се забързват. Отваря се врата. Стъпките замират. Вратата се затваря. Някой изтичва надолу. Стъпките на Васко отново звучат.

ЖЕНА. Момченце, на кой етаж живеят Йорданови?

ВАСКО. Не знам, другарко.

ЖЕНАТА. Не живееш ли в тази кооперация?

ВАСКО. Нне... Отивам да уча при едно момче,
Избързващите стъпки на Васко по стълбището.

Отваря се врата. Стъпките замират,

МЪЖ. Я подръж това нещо. Да затворя вратата!

Шум от тръскане на врата. Превъртане на ключ.

МЪЖЪТ. Благодаря. Голям да пораснеш!...

Стъпките на мъжа слизат надолу. Стъпките на Васко зачестяват нагоре. Спират, по всяка вероятност на таванската площадка. Чува се ускореното дишане на момчето. Абсолютна тишина. Пауза. Приближават се стъпките на Иван, който се изкачва по-спокойно, чуваме дишането му.

ВАСКО1/шепне/. Видя ли те някой?

ИВАН. Не. Тебе?

ВАСКО. Шшшт!... Говори тихо!... Голям малшанс извадих, видяха ме двама...

ИВАН. Тогава? /пауза/ Ако искаш да отложим.

ВАСКО. Говори по-тихо!... Нищо няма да отлагаме... Страхуваш ли се?

ИВАН. Кой, аз?... Уха!

ВАСКО. Имай предвид, че е рисковано. Размисли и ако искаш се върни!

ИВАН /замисля се/. Защо не ми кажеш в какво се състои работата?

ВАСКО. Главното е да влезем в един таван.

ИВАН. Какво ще правим?

ВАСКО. Много неща... Виждаш ли този коридор?

ИВАН. Виждам го.

ВАСКО. По него са наредени тавански стаички.

ИВАН. Да.

ВАСКО. Нас ни интересува само една. Тя е първата след като се завие.

ИВАН. Какво има в нея?

ВАСИЛ. Всичко, Това е най-интересния таван!

ИВАН. Какво му е интересното?

ВАСИЛ: /многозначително/ Влезеш ли в него, сякаш влизаш в целия свят.

ИВАН. Не те разбирам.

ВАСИЛ. Ще разбереш... Заставаш вътре и след като отправиш светлина към което и да е кътче, разкрива ти се част от света. Има и един голям глобус. Въртиш го, пред тебе се явяват Африка, Азия, Америка, Европа, Австралия....

ИВАН. Обичам географските глобуси. Само това ли е?

ВАСИЛ. Глупости!... Ако е така, няма да рискуваме. Ще видиш... Дай си ръката!... Върви след мен. Остави тенджерата тук...

ИВАН. Да запалим фенерчето.

ВАСКО. В никакъв случай.

Шум от тенджера. Пауза. Тишина.

ВАСКО. Какво стана?

ИВАК. Падна капака на тенджерата.

ВАСКО. Защо не си отваряш очите?

ИВАН. Отварям ги, но е тъмно.

ВАСКО. Момент да се послушаме.

Тишина. Далечен шум от коли.

ИВАН. Васко... Какво толкова интересно може да има в тавана?

ВАСКО. Ако искаш се върни.

ИВАН. Толкова ли е интересно?

ВАСКО /шепти/. Ще ти покажа мухата "це-це".

ИВАН. Жива ли?

ВАСКО. Глупак...

ИВАН. Много искам да видя как изглежда една муха це-це.

ВАСКО. Да тръгваме... Дай ръка... Ти трепериш.

ИВАН. Ами!...

ВАСКО. Целия трепериш.

ИВАН. Защото е студено.

ВАСКО. Напротив, горещо е.

ИВАН. Така ли?... Не съм забелязъл.

ВАСКО. Тук завиваме... Внимавай да не се блъснеш... Има някаква печка.

ИВАН. А кюнци има ли?

ВАСКО. Няма.

ИВАН. Тогава сме добре.

ВАСКО. Защо?

ИВАН. Вдигат много шум.

ВАСКО. Кюнците ли?

ИВАН. Да.

ВАСКО. Доста си глупав. Съжалявам, че те взех.

ИВАН. Защо взе точно мен?

ВАСКО. Имаш фенерче... Ето вратата.

ИВАН. Тази ли?

ВАСКО. Тази.

ИВАН. Как ще я отворим?

ВАСКО. Донесъл съм няколко ключа.

ИВАН. Влизал ли си друг път?

ВАСКО. Не... Само съм надниквал... Един ден, като играехме на преследване, се скрих в този коридор. Собственицата отвори вратата и надникнах.

ИВАН. Откъде знаеш че вътре има глобус и муха "це-це"?

ВАСКО. Чул съм, когато татко разправяше на мама. Това било най-интересния таван на София. Мъжът на собственицата скитал по целия свят, участвувал в експедиции. Забравих му името. Беше много важно име.

ИВАН. Рискуваме... Не е зле да си помислим.

ВАСКО. Пак ли се страхуваш?

ИВАН. Не ми говори така!

ВАСКО. Вътре имало глава на бизон.

ИВАН. Глава на бизон?

ВАСКО. Висяла на стената.

ИВАН. Истинска?

ВАСКО. Много истинска.

ИВАН. Не вярвам да е толкова истинска, но искам да видя една глава на бизон.

ВАСКО. Можеш да осветиш ключалката... Така. /Дрънчене на ключове. Опит да се вкара ключ в ключалката. Опит да се превърти ключ/. Дявол да го вземе!...

ИВАН. Какво?

ВАСКО. Първите два не станаха.

ИВАН. Колко още?

ВАСКО. Останаха още два. /Шум от вкарване на ключ/. Този влезе.

ИВАН. По-бързо.

ВАСКО. Но не може да превърти. /Пъшкане. Шум от ключ/. Не може.

ИВАН. Защо не може?

ВАСКО. Влиза, но не може да превърти.

ИВАН. Да се върнем. Щом намерим повече ключове...

ВАСКО. Да, но този влезе.

ИВАН. Изкарай го и опитай другия.

ВАСКО. Не може. Нещо заяде.

ИВАН. Казвам ти, да намерим още ключове.

ВАСКО. Не мога да извадя този.

ИВАН. Дръпни силно.

ВАСКО. Сега! /Чува се отваряне на врата. Леко скърцане/. А!...

ИВАН. Какво?

ВАСКО. Вратата се отвори, а ключът си излезе.

ИВАН. Сигурно си превъртял без да усетиш.

ВАСКО. Нищо подобно.

ИВАН. Тогава какво?

ВАСКО. Вратата си е била отворена... Къде отиде?

ИВАН /отдалечен/. Да се измитаме!...

ВАСКО. Ела тук!...

ИВАН /приближил се е/. Страх ме е от отворени врати. Щом една врата е отворена, значи има нещо особено.

ВАСКО. Вътре имало препариран питон.

ИВАН. Лъжеш.

ВАСКО. Така казват.

ИВАН. Тогава да надзърнем и да бягаме. Предпочитам да видя само питона. Какво ще му гледаш на света. Свят като свят и то нарисуван на глобус. Разбирам да е истински...

ВАСКО. Аз пък, видя ли нарисуван свят на карта, веднага си го представям като истински. Един ден видях как океанът се вълнува и как Голфщромът тече през него. Вода тече през вода.

ИВАН. Не може да бъде!

ВАСКО. Дори видях китове. Две акули се биеха за един негър.

ИВАН. Васко, ти си сънувал.

ВАСКО. Не съм сънувал... Видях и небостъргачите на Сан-Франциско.

ИВАН. Ти си опасен!

ВАСКО. Защо?

ИВАН. Как може океан да се вълнува върху картата? Нали ще размекне хартията?

ВАСКО. Не знам, но видях... И не един път.

ИВАН. Предлагам да се връщаме.

ВАСКО. Сега?... Когато вратата е отворена?

ИВАН. Добре, ще хвърля поглед на питона и ще си отивам.

Вратата поскърцва докрай.

ВАСКО. Да затворим ли?

ИВАН. Остави я открехната.

ВАСКО. И аз мисля тъй. Нямам вяра на тия врати... Дай фенерчето.

ИВАН. Ето го.

ВАСКО. Къде?

ИВАН. Ръката ми е пред теб.

ВАСКО. Как не можа да се натрепериш?

ИВАН. Трепери ми се... Предупреждавай преди да светнеш.

ВАСКО. Добре... Сега ще светна.

ИВАН. Светни!... Вик на уплаха.

ВАСКО: Луд ли си?

ИВАН. Какво беше?

ВАСКО. Главата на бизона.

ИВАН. Много голяма.

ВАСКО. Типична бизонска.

ИВАН. Светни отново.

Щракане на фенерче.

ИВАН. Очите са огромни и изблещени.

ВАСКО. Сигурно си изкуствени.

ИВАН. Бизоните правят ли си изкуствени очи?

ВАСКО. Ще ме скъсаш! Тези очи са направени от човек.

ИВАН. Присаждат ли ги?

ВАСКО. Не, бе... Като ги препарират и им слагат стъклени.

ИВАН. Загаси!

ВАСКО. Защо?

ИВАН. Да се успокоя. Лявото му око е много зловещо.

Внезапен шум от затваряне на врата и някакъв друг, неразбираем шум.

Тишина.

ИВАН /бързо, уплашено/. Какво стана?

ВАСКО /уплашено/. Вратата се затвори!

ИВАН. Кккак така?

ВАСКО. Не чу ли как се трасна?

ИВАН. Ами сега?

ВАСКО. Случай, ще се успокоиш ли?

ИВАН. Не мога... Вратата се затвори, а мен ме е страх от затворени врати...
Кой затвори вратата?

ВАСКО. Де да знам... Може би вятърът.

ИВАН. Няма никакъв вятър... Някой ни е затворил и не можем да се
върнем... Васко...

ВАСКО. Какво.

ИВАН /шепти/. Хванаха ни.

ВАСКО /с променен глас/. Не ме плаши!... Създаваш паника... По-добре е да
почакаме, да се успокоим и тогава...

ИВАН. Какво тогава?... Прилича ми на капан. Вратите на капаните ги
оставят винаги отворени и ...

ВАСКО. Какво и?

ИВАН. После ги затварят зад гърба... Вече не можем да се измъкнем. Ще
трябва да стоим тук, цяла нощ, и утре, и други ден, цял живот!... /извиква/ Хеей!...
Хе...

ВАСКО /запушва му устата, викът секва/. Ей, глупак! /Тишина/. Къде се
намираш?... Ще ти отпуша устата само ако мълчиш!

ИВАН /поема дъха си/. Спипаха ни!...

ВАСКО. Добре де, какво от това?... Не крадем, не убиваме... Ще обясним и
готово.

ИВАН. Какво ще обясним?

ВАСКО. Ще обясним на старицата, че сме дошли да видим тези тайнствени
неща и да си отидем... Обичам да гледам такива неща... събрани от целия свят... Не
може да не повярва. Ще ѝ дам честната си дума, че не съм дошъл да присвоявам.

ИВАН. Няма да повярва.

ВАСКО. Защо да не повярва?... Истината ли казваме? Ако казваш истината,
от какво се страхуваш?

ИВАН. А защо се вмъкваме като крадци?

ВАСКО. Постъпили сме глупаво.

ИВАН. Иди обяснявай... Спипаха ни!

ВАСКО. А вярно ли е, че не сме дошли да крадем? Вярно е.

ИВАН. Не е вярно.

Тишина.

ВАСКО /очудено/. Защо да не е вярно?

ИВАН /капитулантски/. Лично аз, бях... решил... да си задигна нещо по-
интересно.

ВАСКО. Така ли?

ИВАН. Например, мухата це-це... Дребулия, но знаеш ли колко е важно да
имаш една це-це? Муха от Африка.

ВАСКО. Виж ти...

ИВАН. И всички деца да казват: Иван има една муха це-це.

Пауза.

ВАСКО. Да ти кажа правата и аз смятах да си взема тази муха.

ИВАН. Ааа, така ли?... Искаше да ми вземеш мухата?

ВАСКО. Млъкни!...

ИВАН /уплашено/. Защо?

ВАСКО. Да размислим... И така, какво е положението...

ИВАН. Положението е такова, че сме затворени в една таванска стая на шестия етаж и сега могат да правят с нас всичко.

ВАСКО. Какво могат да правят?

ИВАН. Сигурен ли си, че старицата е добра?

ВАСКО. Това не знам.

ИВАН. Представи си, че е някоя... убийца, която нарочно държи вратата отворена и пленява деца,

ВАСКО. Защо ще ги пленява?

ИВАН. Де да знаеш. Какви ги няма на света... Тя е тайнствена, почти мистериозна. С никого не говори, рядко се явява и пред хората... Такъв беше и старецът... Никой не знаеше с какво се занимават. Може би никога не е бил и пътешественик... Кажете ми, знаете ли нещо за тях?

ВАСКО. Тук си прав... За мен те са мистериозни хора, но старицата не може да стигне чак до там...

ИВАН. До къде?

ВАСКО. Да убива деца.

ИВАН. Ти си мислиш... Какви случаи има!... Да се измъкваме!...

ВАСКО. Да ти кажа правата, и аз искам, но как?... Това прозорче гледа към улицата, под нас са цели пет етажа...

ИВАН. Предлагам да викаме!

ВАСКО. Какво като викаме?

ИВАН. Ще ни чуят и ще ни спасят.

ВАСКО. Къде ще викаме?

ИВАН. Към улицата.

Тишина. Пауза.

ВАСКО. Иване, можем ли да помислим малко по-спокойно?...

ИВАН. Ти мисли. Аз не мога.

ВАСКО. Какво всъщност е станало?... Влезли сме в един опърпан и прашен таван, пълен със стари неща...

ИВАН. Когато влизахме, обещавахте друго.

ВАСКО. Добре де – обещавах... Питам: от какво ни е страх?... От старицата?... Какво ще ни направи?... Ние сме млади и силни.

ИВАН. Има си начини.

ВАСКО. Например!...

ИВАН. Например, да пусне някоя скрита инсталация с отровен газ.

ВАСКО. Така ли мислиш?

ИВАН. Възможно е. Може да ни задуши.

ВАСКО. Защо сме ѝ задушени?

ИВАН. Де да знаеш... може би прави някакви опити, или пък...

ВАСКО. Или пък?

ИВАН. Или пък събира детски трупове. Хората събират разни предмети, а тя може би колекционира трупове.

ВАСКО. Глупашко предположение... Чул ли си да е изчезнало някое дете?

ИВАН. Не.

ВАСКО. Тогава?

ИВАН. Може би ние ще сме първите жертви.

ВАСКО. Фантазираш, но да помислим... Първо, защо? Второ, спокойно можем да потърсим инсталацията. И трето: ха-ха-ха! /започва да се смее/.

ИВАН. Защо се смееш?

ВАСКО. Защото не може да действа никаква инсталация. Отворим ли прозореца, никой не може да ни задуши.

Пауза.

ИВАН. Тук си прав... Можем да отворим прозорчето.

ВАСКО. Освен това, глътнахме си акъла и забравихме да проверим вратата. Може би не е заключена.

ИВАН /бързо/. Прав си... Светни!

ВАСКО. Сега ще натисна вратата. Бъди до мен.

ИВАН. До теб съм.

Пауза. Шум от отваряне на врата.

Двамата въздъхват.

ВАСКО. Видя ли? Въздъхват с облекчение.

ВАСКО. Изложихме се като кифладжии... Станало е течение, вратата се е затворила, а ние щяхме да умрем от страх.

ИВАН /примирено/. Прав си... Напоследък нервите ми не са в ред.

ВАСКО. Защо повтаряш думите на възрастните?

ИВАН. Уверявам те!... Тази алгебра ме изнерви!... Тези уравнения.

ВАСКО. Истината е, че си въобразихме... Изплашихме се от една старица. Хе!... Мога да ѝ светна една и – край!

ИВАН. То не е и старица, а една торба с кокали... Душа си няма горката.

ВАСКО. Затвори и да продължим... Вярвам, че сега нямаш нищо против да разгледаме целия музей...

ИВАН. И ще вземем само мухата.

ВАСКО. Добре. Отстъпвам ти я.

ИВАН. Ще гръмна цялата махала с нея... Цял живот съм мечтал за една африканска муха це-це.

ВАСКО. Хайде!

ИВАН. Светни да видим къде стъпваме.

Щракане на фенерче. Пауза. Възгласи.

ВАСКО. Чудесно!... Добре, че дойдохме!... /От тук нататък става весело, настроението се подобрява, звучи и тиха весела музика/. Ехей, наистина музей!

ИВАН. Васко, ти проговори в рими!...

ВАСКО. Интересно, стаята е по-голяма отколкото предполагам.

ИВАН. И всичко е подредено. Липсват само надписите... Ето питона!...

ВАСКО. Хубав питон! /Настроението расте/ .

ИВАН. Не е ли малко малък?

ВАСКО. Малко е малък, наистина, но такъв е намерил човека... Не всички питони са големи. Питоните преди да станат питони са били питончета... Ние, например с теб, сме още питончета...

ИВАН. Васко, какво е това?

Пауза.

ВАСКО. Това е нещо... Това ли?... Това е, едно такова, как го казваха, имаше го в един роман, а това е нещо много интересно, но забравих как се казваше.

ИВАН. За какво служи?

ВАСКО. Забравих и за какво служи.

ИВАН. Добре де, къде се среща?

ВАСКО. Употребяват го едни племена.

ИВАН. Кои племена?

ВАСКО. Забравих ги... Но е нещо много чудесно. Този старец е пътувал, пътувал...

ИВАН. Изглежда, че тогава не е бил старец.

ВАСКО. Сигурно... Може би е бил дете като нас.

ИВАН. Ще ти се!... Той си е бил възрастен – на двайсет и пет години.

ВАСКО. Батко е на двайсет и шест, а знаеш ли как се сърди като го нарека възрастен... Виж тука!

ИВАН. Какво е това?

ВАСКО. Компас!

ИВАН. Васко, това е един хубав компас. Ще оставя на старицата мухата, а ще ѝ взема компаса.

ВАСКО. Искаш ли да отворим чекмеджето на този шкаф?

ИВАН. Само че внимателно, без шум... Трябваше да си донесем ръкавици.

ВАСКО. Защо ръкавици?

ИВАН. Да не оставяме отпечатащи от пръсти.

ВАСКО. Ти все забравяш, че не сме нито крадци, нито убийци.

ИВАН. Ти пък, веднага се хвана за думата!

Отваряне на чекмедже.

ВАСКО. Дай светлина! /Пауза/. Майкоо!... Пълно е с какво ли не. Има и документи. /Разгъване на хартия/. Пише на чужд език.

ИВАН. Тази рисунка каква е?

ВАСКО. Май че е Нептун... О, това е Нептуново свидетелство.

ИВАН. Да, бе!... За пръв път виждам Нептуново свидетелство за преминаване на екватора... Този човек е пресякъл екватор с параход!

ВАСКО. Има си хас да не е пресякъл един нищо и никакъв екватор.

ИВАН. Да, ама има много хора, които не са пресякли екватора и нямат намерение да го пресекат!...

ВАСКО. Има ги всякакви... Аз съм решил да умра, но да пресека екватора.

ИВАН. Трябва първо да го пресечеш, а после да умреш, защото какъв смисъл има да го пресичаш, щом си мъртъв и няма да разбереш че го пресичаш.

ВАСКО /след пауза/. Искан да ти предложи нещо, но...

ИВАН. Предложи де.

ВАСКО. Не си за тая работа... Няма да си удържиш думата.

ИВАН. Моля ти се, кажи!

ВАСКО. Исках да си дадем тържествено обещание, тук, пред това свидетелство, че каквото и да се случи, еkvатора ще пресечем двамата, едновременно.

ИВАН /въодушевлено/. Обещавам!

ВАСКО. Остави ме да си помисля няколко дни... Не знам тебе ли да изема или друг.

ИВАН. Ако не ме вземеш, няма да ти говоря цял живот!

ВАСКО. Добре. Сега да прочетем свидетелството. Аха!... Името му е написано на английски: Иван Саботинов Преславски... Еkvаториалното кръщение е станало на кораба "Картаген". Не съм чувал за такъв кораб...

ИВАН. И аз... Чувал съм за "Георги Димитров", "Куин Мери", "Атлантик", но такъв кораб не знам.

ВАСКО. Глупак, нямаш си представа какви кораби има по света!

ИВАН. Васко.

ВАСКО. Какво?

ИВАН. Реших да оставя на старицата компаса, а вместо него да взема това Нептуново свидетелство. И без това е издадено на моето име.

ВАСКО. Докато съм тук, няма да пипнем нищо.

ИВАН. Ще видим като си излизам...

ВАСИЛ /затваря чекмеджето/. Дай фенерчето...

Пауза.

ИВАН. Това пък какво е?

ВАСКО. Това ли?... Нешо, направено от диваци, ама какво ли?

ИВАН. Осмислих, че е дървено божество, но не е.

ВАСИЛ. Сетих се... Това е приспособление за палене на огън. Този клин се върти в тази дупка и от триенето се развива висока температура.

ИВАН /удивено/. Значи това е туземския кибрит!... Искаш ли да го опитаме?

ВАСИЛ. Ще трябва да въртим най-малко две седмици, а диваците го палят за десет минути.

ИВАН. Васко.

ВАСКО. Какво?

ИВАН. Ще оставя Нептуновото свидетелство на старицата, а ще взема този предмет.

ВАСКО. Ядосваш ме, да ти кажа правата.

ИВАН. Васко, я светни да видим оня сандък.

ВАСКО. Сандък като сандък.

ИВАН. Кой знае какви интересни работи съдържа.

ВАСКО. Ще го видим... Сега да разгледаме глобуса.

ИВАН. А мухата це-це?

ВАСКО. Не знам къде да я търся, но ще ѝ дойде реда.

ИВАН. Този сандък ми се вижда по-интересен от всичко.

ВАСКО. Нека видим по-напред глобуса... Ето я Европа!... Чуден глобус!... Тук е България. Представяш ли си, ние сме някъде тук... Ето я Африка!...

ИВАН. Какво даваш да си сега в Африка?

ВАСКО. Всичко. Защо гасиш?

ИВАН. Не съм изгасил.
ВАСКО. Запали де!
ИВАН /щрака/. Не може да направи контакт,
ВАСКО. Как да не може?... Дай го. /щрака/ А!... Какво става?
ИВАН. Нали ти казвам – не може да направи контакт.
ВАСКО. Често ли се поврежда?
ИВАН. Понякога ми прави номера.
ВАСКО. Глупости!... Провали се цялата ни експедиция... Няма да видим най-интересните предмети... Ако знаех, че е така, щях да си търся друго фенерче.
ИВАН. Васко, защо не дойдем утре, по светло?
ВАСКО. Защото не е сигурно... В момента старицата гледа телевизия и няма вероятност да ни изненада... Ще се опитам да го оправя, /чува се как щрака, човърка нещо/. Иване, къде си?..
ИВАН. При сандъка. /пауза/. Знаеш ли, че е отворен?
ВАСКО /щрака/. Светна!
ИВАН. Дай да видим какво има в сандъка!
ВАСКО. Сега!
Пауза. Отваряне на капак. Пауза. Силен трясък, затваряне на капака. Шум от бягане. Суматоха.
– Ох!
– Ах!
Връхлитат върху вратата. Натискат. Удрят по нея.
ИВАН. Затворена!
ВАСКО. Не може да бъде!
Чува се усиленото им запъхтяно дишане. Удар и тласък по вратата.
Усилено, запъхтяно дишане.
ИВАН. Майчице!..
ВАСКО. Тихо!..
ИВАН. Хванати сме!..
ВАСКО /вика/. Тихо!
Бързо и шумно поемат дъх, не могат да насмогнат. Пауза.
ИВАН. Майчице!
ВАСКО. Млъкни, глупако!
ИВАН /диша тежко/. Видя ли?
ВАСКО. Видях.
ИВАН. Вътре имаше труп.
ВАСКО. Видях... Млъкни!
Продължават да дишат тежко. Постепенно дишането им утихва.
ВАСКО. Пусна ли капака?
ИВАН. Да.
ВАСКО. Тук е станало нещо страшно.
ИВАН. Ще стане още по-страшно, защото сме затворени и никой не може да ни помогне... Ти! Ти ме накара да дойда!..
ВАСКО. Трябва да измислим нещо, да действуваме.
ИВАН. Да се измъкнем!
ВАСКО. Как?... Някой е заключил вратата.

ИВАН. Мисли по-бързо!... Не мога да стоя на две крачки от един труп...
Васко...

ВАСКО. Кажи.

ИВАН. Какво търси този труп в сандъка?

ВАСКО. Ако знаех, щях да ти кажа...

ИВАН. За пръв път виждам такъв малък труп.

ВАСКО. Вярно, че беше малък.

ИВАН. Васко...

ВАСКО. Какво?

ИВАН. Може би е също... препариран.

ВАСКО. Моля ти се... Не видя ли коубойския панталон?

ИВАН. Видях го.

ВАСКО. Тогава?

ИВАН. Трябва да се измитаме от това проклето място... Да извикаме през прозорчето, а?

ВАСКО. Това е идея!... Светни да го отворя.

Ефект: отваряне на прозорец. Веднага нахлуват уличните шумове.

ИВАН /започва да вика/. Хораа!... Помощ!

ВАСКО. Затворени сме!

ИВАН. Помооооц!

Млъкват. Грохотът от улицата.

ИВАН /отчаяно/. Глас в пустиня!

ВАСКО. Не можем да надвикаме автомобилите.

Мълчат. Грохотът от улицата.

ИВАН. Хората са омразни! Защо не ни чуват?... Двама души са в беда, а никой не иска да знае... Така ще си умрем в центъра на столицата и няма... да ни... открият...

ВАСКО. По-добре да помълчим и да помислим още веднаж.

ИВАН. До кога?

ВАСКО. Ако трябва – цяла нощ.

ИВАН. Ти си луд!... Утре имаме класно по български.

ВАСКО. А пък аз не съм си научил по история.

ИВАН. Освен това, родителите ми цяла нощ няма да заспят... Ще отидат в милицията.

ВАСКО. Голяма каша забъркахме.

ИВАН. Старицата може да нахлуе всеки момент и да ни убие... Тя сигурно колекционира трупове... Това е нейното хоби. Знам ги такива старици. На вид са добри, пък събират трупове.

ВАСКО. Добре де, но защо?

ИВАН. Не знам... Толкова мании съществуват по света. Тази старица ми се струва ненормална... Да вземем по нещо остро и да я посрещнем като мъже.

ВАСКО. Какво да вземем?

ИВАН. Каквото ни падне. Там има една шпага.

ВАСКО. Взимам шпагата, а ти канията. Отвори ли се вратата – ще сечем!

ИВАН. Ами ако не ни нападне?... Може би ще ни умори от глад и жажда.

ВАСКО. Тихо!

ИВАН /шепне/. Какво?
ВАСКО /тайнствено/. Затвори прозореца!
ИВАН. Защо?
ВАСКО. Чу се някакво пъшкане.
Затваряне на прозорчето. Тишина. Пауза.
ИВАН. Да осветя ли сандъка?
ВАСКО. Да.
Пауза.
ИВАН /уплашено/. Кой си ти?
ВАСКО /заплашено/. Кой си?
БОЯН. Боян.
ВАСКО. Какво търсиш в сандъка?
БОЯН. А бе, вие толкоз ли сте глупави, че не разбрахте?
ВАСКО. Питам какво търсиш в сандъка и защо се преструваш на труп?
БОЯН. Баба ти е труп!
ИВАН. Слушай бе, ти не живееш ли в тази кооперация?
БОЯН. Къде живея, това си е моя работа... На вас кой ви позволи да нахлувате тук и да ровите?
ВАСКО. А на тебе кой ти позволи да лягаш в сандъка и да ни плашиш?
БОЯН. А вие защо ни изненадахте? /спокойно/ Това хлапе Владко избяга като мишка и ме остави сам.
ВАСКО. Той ли затвори вратата?
БОЯН. Избяга и затвори... Не насочвай фенерчето в очите ми! ...
ВАСКО. А кой заключи?
БОЯН. Кой може да заключи?
ИВАН /бързо/. Вратата е заключена.
БОЯН. Не може да бъде!... Старицата се качва рядко.
ВАСКО. Какво търсихте тук?
БОЯН. Това което търсите и вие... Искане да разгледаме, но ни изненадахте. Аз се скрих в сандъка да изчакам излизането ви, а Владко офейка от страх...
ВАСКО. Значи и вие... като нас?... А как си отключихте?
БОЯН. От шест ключа единият се хвана.
ВАСКО. Познаваш ли старицата?
БОЯН. Познавам я.
ВАСКО. Как е като човек?
БОЯН. Добродушна... Сега да проверя заключено ли е или не е заключено... /шум от отваряне на врата/. Трънки заключено!... Така сте се изплашили, че не сте натиснали както трябва дръжката.
ВАСКО /в тон на самокритика/. Май че е така.
БОЯН. Разревахте се и се развикахте!
ИВАН /обидено/. Ти ако видиш труп в сандък няма ли да викаш?
БОЯН /предизвикателно/. Не мога да се начудя откъде се взехте.
ВАСКО. Откъдето и вие...
БОЯН. Вижте какво сте направили!...
ИВАН. Глобуса!

БОЯН. Съборили сте го и сте го строшили,
ИВАН. Васко, ти го бутна. Бутна го като бягахме към вратата.
БОЯН. Време е да се измитам. Вие много чупите. /излиза
ИВАН. Васко, какво ще правим сега?
ВАСКО. Първо ще го вдигнем... Хвани от тази страна.
ИВАН. Оста му е счупена... Къде ще го поставим?
ВАСКО. На мястото му... Направихме беля. Мисля, че трябва да ѝ се

извиним.

ИВАН. На кого?

ВАСКО. На старицата.

ИВАН /изненадано/. Да не си луд?... Аз си отивам.

ВАСКО. Ще дойдеш с мен да се извиним.

ИВАН. Не!... Отивам си!

ВАСКО /ядосано/. Отивай си!

Шум от отваряне и затваряне на врата. Щракане на ключ.

ИВАН. Довиждане! /бързи стъпки надолу/.

Ефект: бавни стъпки, стъпките на Васко. Музика. Звън на входен звънец.

Отваряне на врата.

ВАСКО. Добър вечер.

СТАРИЦАТА. Добър вечер, момченце,

ВАСКО. Дошъл съм да ви се извиня.

СТАРИЦАТА. Така ли? Защо?...

ВАСКО. Ами...

СТАРИЦАТА. Я влез вътре.

Затваряне на врата. Отваряне и затваряне на друга врата. Звукове от телевизор.

СТАРИЦАТА. Ти от нашата кооперация ли си?

ВАСКО. Не, другарко Преславска... Аз живея на номер четири.

СТАРИЦАТА. И какво те води при мен?

ВАСКО. Дошъл съм да ви се извиня, другарко Преславска.

СТАРИЦАТА /смее се/. На мен?... Вече съм забравила как звучат извиненията... И за какво?

ВАСКО. Аз и моят приятел влязохме в тавана ви.

СТАРИЦАТА. Така ли? Защо?

ВАСКО. Имало интересни неща за гледане. Видяхме всичко. /пауза./ Почти всичко. /пауза/ И успяхме да счупим глобуса.

СТАРИЦАТА. За това ли ми се извинявате?

ВАСКО. Да.

СТАРИЦАТА. Не е голяма работа.

ВАСКО. Освен това, като бяхме горе, по едно време се изплашихме и ви обидихме по недостоеен начин. Нарекохме ви с обидни епитети. Помислихме, че всеки момент ще дойдете и ще ни убие.

СТАРИЦАТА /с ирония/. Е, това е вече лошо.

ВАСКО. После научихме, че сте обикновена стара жена, че сте добра. Моля да ме извините.

СТАРИЦАТА /смее се с горчивина/. Да забравим това... Горещо се качвам рядко, да избърша праха, защото такава е волята на мъжа ми, който почина преди три години.

ВАСКО /бързо/. Ние завиждаме на вашия мъж! Възхищаваме се от него!

СТАРИЦАТА. Така ли?

ВАСКО. Сигурно ви е оставял дълги години сама, го е живял като истински човек. Аз и моите приятели мечтаем да бъдем като него.

СТАРИЦАТА /удивено/. Защо?

ВАСКО /продължава/. Заклехме се пред Нептуновото свидетелство, че като него ще обиколим света... Затова, предлагаме ви да сключим споразумение: Ние ще ви купуваме кисело мляко, хляб и всичко каквото искате, а вие ще ни отворите тавана да се любиме па неговата колекция.

Смехът на старицата.

ВАСКО. Съгласна ли сте?

СТАРИЦАТА /през смеха си/. Съгласна съм... Как се казваш?

ВАСКО. Васко.

СТАРИЦАТА. Съгласна съм, Васко... Само че искам да запомниш едно важно нещо.

ВАСКО. Моля?,

СТАРИЦАТА. Пожелавам ти /става сериозна и понижава гласа си/ никога да не бъдеш като моя съпруг Иван Саботинов Преславски.

ВАСКО /изненадан и сякаш обиден/. Защо?

СТАРИЦАТА /с тъга/. Той никога не бива да става твой идеал.

ВАСКО. Но защо?... Аз обичам да скитам, да кръстосвам континентите...

СТАРИЦАТА /прекъсва го./ Той също обичаше.

ВАСКО. Знам.

СТАРИЦАТА. Той пресече екватора не един, а единайсет пъти.

ВАСКО /запалено/. Това се казва живот!

СТАРИЦАТА /с болка/. Но никога не е напускал България.

ВАСКО /след продължителна пауза/. Какво говорите?

СТАРИЦАТА /с болка/. Два пъти успя да отиде само до Варна. Там стоял край морето, гледал го и си мислил как ще тръгне по него.

ВАСКО. Извинете, вие сега се шегувате, нали?

СТАРИЦАТА. Не се шегувам, момчето ми. Той никога не напусна пределите на страната ни.

ВАСКО /все още зашеметен/. Защо?... Не е ли искал?

СТАРИЦАТА. Напротив... Цял живот мечтаеше да пътува. Беше учител по естествена история, но можеше да си вземе дългогодишен отпуск, да отиде и види всичко, за което е копнял. Горещо копнееше да пътува.

ВАСКО /след пауза, рязко/. Но защо, защо не е тръгнал?

СТАРИЦАТА. Защото предпочиташе само да мечтае.

ВАСКО. Никак, ама никак не ви разбирам.

СТАРИЦАТА. С други думи – той беше слаб. Липсваше му решителност. Знаеше какво става по всяко кътче на света, знаеше имената на всички морски ветрове, познаваше навигацията и можеше да те заведе до всеки остров на океана по звездите, но това постигаше само в мисълта си и по книгите. Моят съпруг

тръгваше всеки ден и все не тръгваше. Всяка вечер той си чертаеше маршрути, забравяше ги и измисляше нови.

ВАСКО /разочаровано/. Значи, такъв беше той?

СТАРИЦАТА. Да. Той беше човек не на действието, а на мечтите.

ВАСКО. И все пак, тук има някакво недоразумение... Тогава... тогава как да си обясня тези чудни вещи горе, в таванската ви стаичка?

СТАРИЦАТА /смее се/.

ВАСКО. Кажете, как да си ги обясня?

СТАРИЦАТА /става сериозна/. Всичко е фалшиво, изработено лично от него... Той губеше време да се снабдява с материали, по цели месеци прахосваше да приготви една бизонска глава. За същото време можеше да пътува.

ВАСКО. Това е невероятно! Всичко горе е само лъжа?

СТАРИЦАТА. Разбира се.

ВАСКО. И туземския кибрит?

СТАРИЦАТА. Направи си го по картинка от списание.

ВАСКО. Но тогава... той... не е пресичал и екватора?

СТАРИЦАТА. Точно така.

ВАСКО. А Нептуновото свидетелство от 1921 година?

СТАРИЦАТА. Всичко е нарисувано, написано и подписано от него... За тези неща той можеше да прахосва и години.

Продължителна пауза.

СТАРИЦАТА. Васко, извинявай, че разбих една твоя красива представа.

ВАСКО. Моля ви се... Но защо трябваше да правите това? По-добре да си премълчехте.

СТАРИЦАТА. Мълчала съм цял живот. Никога никой не е разбрал истината, но на теб трябваше да я кажа.

ВАСКО. И защо трябваше да я кажете тъкмо на мен?

СТАРИЦАТА. Защото си малък и трябва да запомниш: не бива само да се мечтае, трябва да се действа... Мечтател, който не действа, си създава свят от препарирани вещи, той самият се препарира и става непоносим не само за себе си, но и за другите... Човек трябва да прекоси екватора наистина. Разбра ли нещо или да ти повторя?

ВАСКО /след пауза/. Започвам да разбирам.

Музика. Отваряне и затваряне на врата. Стъпки по стълбището. Музика.

ДИКТОР.....

ПРЕСИЧАНЕ НА ЕКВАТОРА **радиопиеса от Борис Априлов**

(Една много странна – за този автор! – радиопиеса от 1986 г.)

Странна **включително** и заради годината, в която е написана.

Ахото не пишеше нищо просто ей тъй, заради „случката“. Във всичките му произведения има поне една „задна мисъл“, която ние разбираме веднага, или след време...

А в тази пиеса на пръв поглед всичко е казано.

Тя започва много нормално, превръща се в безкрайно смешна, и после изведнаж става почти нереална и много сериозна.

А „поуката“ – прекалено афиширана за този автор.

Аз още размишлявам над това – какво е скрил, какво е казал, и какво ОЩЕ е искал да каже ТОЙ на децата – но и на техните родители!

Защото Васко, от едно наивно и смешно момченце – в единствен миг, предаден от ДЕТСТВОТО, се превръща във възрастен човек – но Възрастен с чистотата на дете, каквито в действителността (ни) няма.

Старицата – живяла в разочарование редом с чудесен човек, неосъществил мечтите си...

И идва раздвоението:

ЗАЩО ние живяхме с неосъществени мечти?

ЗАЩО Ахото никога не осъществи СВОИТЕ детските си мечти?

КАКВО превръща мечтите ни от мечта – в илюзия?

Разбира се – ние, нашето поколение, имахме едно убедително извинение – затворените граници на Родината ни.

Но това обяснение не ни задоволява сега, когато четем тази... **изповед?**

БАЩА МИ, този непознат познат човек, никога не би изоставил Старицата си, семейството си, децата си, живота ни ТУК със задълженията и униженията – заради Живота от мечтите си.

Ние всички сме раздвоени между мечтата и реалността. Ние всички мечтаем за Неосъщественото – но продължаваме да се бъхтаме над Осъществимото.

В случаят на Борис Априлов – неговите неосъществени мечти, непотърсени пътища, недосънвани сънища – го превърнаха в **един великолепен ПИСАТЕЛ**, раздвижиха мисълта му, поразиха чувствителността му, разтвориша широко неговите силно късогледни (в реалността) очи – и той ни показа невероятни светове и герои, високи и низки стремежи, богатство и бедност – разпределени между бедни и богати личности... Прекрасни жени и нежни влюбени мъже...

Показва ни неподозираните качества на хората, които ни заобикалят – и онова, което се крие зад фасадата им: и обикновено – но и прекрасно, понякога.

А на мен лично ми даде възможност – макар и малко късно – да опозная Непознатия си баща, предан и нежен, суров и неверен, мечтател и неудачник, премълчан писател, загубен Кивот на нашето съвремие, неразбрано съкровище на нашето бъдеще...

И аз съм безкрайно щастлива и благодарна за тази възможност!

Дори аз да съм единствената, която усеща цялото това богатство – но ПОНЕ АЗ осъществявам онова „ПРЕСИЧАНЕ НА ЕКВАТОРА“, опознах Непознаваемото, докоснах се до Прекрасното – когато отворих вратата на прашната стая с архивите на Твореца и Магьосника, Писателя и Мечтателя, моят баща.

Но Той писа И ЗА ВАС!

ЧЕТЕТЕ ГО – преди да стане късно, преди някой сринал се сервер да ви отнеме тази възможност!...